

TÜRKİYE'DE ELEKTRONİK DEVLETİN İNŞA SÜRECİ VE MEVZUATTAKİ GÖRÜNÜMÜ

CONSTRUCTION PROCESS OF E-STATE IN TURKEY AND APPEARANCE IN LEGISLATION

Mehmet YEŞİLBAŞ¹

ÖZET

Bilgi toplumuna geçiş ve küreselleşme, yeni yüzyılda temel politika stratejilerini belirleyen iki temel fenomendir. Buna paralel olarak iletişim ve enformasyondaki hızlı değişim devletin hizmet sunumunun değiştirilmesini zorunlu kılmış, geleneksel devlet aygıtının bu büyük değişimle birlikte vatandaşların ihtiyaç ve beklentilerini karşılamadaki yetersizliği ve bu yükü göğüslemedeki başarısızlığı genel anlamda devletin rollerinde önemli değişimleri de beraberinde getirmiştir. Geleneksel bürokratik yapının yazılı ve kâğıda dayalı patolojik sistemi birim maliyetlerinin artmasının yanı sıra kırtasiyeciliğin artmasının da temel etkenlerindedir. Genel yaklaşıma koşul olarak kamunun cari harcama kalemlerinin azaltılması düşüncesi de elektronik devlete geçiş için önemli bir parametre olmuştur. Devletteki sözü edilen değişim ve dönüşüm paralelinde elektronik devlet de gündemimize girmeye başlamıştır. Bilgi ve iletişim teknolojileri her geçen gün iktisadi ve sosyal yaşamın olmazsa olmaz unsurları haline gelmesiyle birlikte devletin de bu gelişime ayak uydurması kaçınılmaz hale gelmeye başlamıştır. Türkiye'de elektronik devlete ilişkin yapılan çalışmaların bu zorunluluğun bir sonucu olarak ortaya çıktığını söylemek mümkündür.

Anahtar Kelimeler: Devlet, Elektronik Devlet, Bilgi Toplumu ve Mevzuat.

ABSTRACT:

The transition to information society globalization is two basic phenomena constitutive for the basic political strategies in the new century. Parallel to this, the fast changing of communication and information entailed the transformation of the governmental service offer; with the big alternation the traditional state apparatus' inadequacy in meeting the needs and expectations of citizens and the failure in carrying this burden involves in general terms important changes in the roles of the government. The traditional bureaucratic structure based on the pathological system of paper and the written is one of the main factors of the rising unit costs as well as the paperwork increase. Concurrent to the overall approach, the public idea of reducing the current expense items became an important parameter for the transition to electronic government. In parallel to the mentioned alteration and transformation in the governance, the electronic government began to appear on our agenda. As information and communications technologies became each passing day the sine qua non elements of the economic and social life, it has started to become inevitable for the government to keep pace with this development. It can be said that the work related to electronic government in Turkey occurred as a result of this obligation.

Key Words: Government, Electronic Government, Information Society and Legislation

¹ Diyarbakır Vali Yardımcısı, Dicle Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

GİRİŞ

Yeni yüzyıla damgasını vuran ve temel politika stratejilerini biçimleyen gelişmeler olarak bilgi toplumuna geçiş ve küreselleşme olguları gösterilebilir.² Devlet, toplum ve birey olgularındaki değişim sürecinde başta devlet olmak üzere tüm örgütlerin ayakta kalabilme adına belirli alanlarda canlılıklarını korumaları ve bu alanları ön planda tutmaları³ bir zorunluluk alanı olma mevkiini bir realite olarak muhafaza etmekte olduğunu söylemek mümkündür. İletişim, enformasyon ve teknolojiye hızlı değişim ve gelişmeye rağmen yönetim fenomeni ve paydaşlarının talep ve beklentilerine cevap verme zorunluluğu hala geçerliliğini koruyan argümanlar olarak karşımızda durmaktadır.

Yeni yönetim anlayışında; kamuoyunu anlamak, doğru algılamak ve yönetilenlerin istek ve beklentilerini belirleyici referans noktası olarak ele almak; hakim unsurlar olarak kabul edilmekte ve bu anlayışla birlikte örgütün salt biçimsel yapısının korunması, modernize edilmesi ve yalnızca insan davranışlarını değerlendirmeyi yeterli görmemekte, örgütün misyon ve vizyonunu yeni parametrelere göre şekillendirmek temel unsurlar olarak kabul edilmektedir.

Küreselleşme olgusuyla birlikte geleneksel devlet anlayışının çağın gereklerinin ve vatandaşların beklentilerini karşılamadaki yetersizliğinin anlaşılması ve bu yükü taşımakta zorlanmaya başlamasına yol açmıştır. Weberyen bürokratik yapının temel unsurlarından olan yazılı ve kağıda dayalı işler, gerek birim maliyetlerini gerekse kırtasiyeciliği artıran faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Genel trende paralel olarak kamunun cari harcamalarının azaltılması anlayışı da e-devlete geçişte etkili olan hususlar arasındadır. Küreselleşmenin gelişimiyle birlikte yukarıda sözü edilen devlet ve yönetim anlayışındaki dönüşüm ve değişime paralel olarak elektronik devlet de gündemimize girmeye başlamış, gelişen bilgi ve iletişim teknolojileri, giderek ekonomik ve sosyal hayatın vazgeçilmez bir parçası olmakta, devletin bu gelişmeye ayak uydurması da zorunluluk haline gelmeye başlamıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalar da bu zorunluluğun bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır.

1. Elektronik Devlet

Geleceğin devleti ya da sanal devlet olarak da tanımlanabilecek olan “e-devlet” temelde devletin hizmet sahasında yer alan bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması yoluyla daha saydam, daha katılımcı, daha ekonomik ve daha sağlıklı çalışan bir idari mekanizma, ya da devletin vatandaşlarına karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu görev ve hizmetler ile vatandaşların buna karşılık devlete karşı olan görev ve hizmetlerinin karşılıklı olarak elektronik iletişim ve işlem ortamlarında kesintisiz ve güvenli olarak yürütülmesi⁴ olarak tanımlanabilir.

Günümüz toplumlarının gelişmişlik endeksleri açısından bilgi üretimi, üretilen bilginin kalite ve sayısal görünümü öncelikli sırada yerini almış ve önemli bir kriter haline gelmiştir. Öyle ki artık bilginin tedavülü ya da el değiştirmesi geleneksel bir ürünün tedavülü gibi algılanmaya başlanmıştır. Artık gelişmekte olan ülkeler de sürdürülebilir kalkınma stratejilerini yeni teknolojik gelişmelerin yönlendirip şekillendirdiği yeni bilgi ekonomisi paralelinde ele almak ve rekabet üstünlüklerini bu çerçevede ortaya koymayı temel bir strateji olarak belirlemektedirler.⁵

Bu anlamda elektronik devleti, esasen geleneksel devlet modelinin rakibi olarak görmek değil, geleneksel devlet modeli içerisinde yer alan kurum ve kuruluşların hizmet sunumunda yetersiz kalması nedeniyle hizmetlerin sunulma tarzın değiştirilmesi olarak görmek gerekir.

Geleneksel devlet modeli anlayışının egemen olduğu yapılarda, bürokratik süreç oldukça yavaş işlemekte, kâğıda ve yazılılık esasına bağlı bir çalışma nedeniyle kırtasiyecilik,

² Kaya Bensghir, 2000: 33.

³ Ergenemon, 1995: 5.

⁴ Arifoğlu ve diğ., 2002: 12.

⁵ Kaya Bensghir, 2000: 34.

zaman ve para israfı gibi temel problemler söz konusu olmakta ve bildik deyiimiyle “ceberrut devlet”i ortaya çıkarmaktadır.

Buna karşın elektronik devlet modelinde, bilgi sistemi ilgili kurum ile yönetilenler arasına yerleştirilmiştir. Elektronik devlette benimsenen temel felsefe, vatandaşın bilgi talebini öngörebilme gayreti olmaktadır. Dolayısıyla kamu kurum ve kuruluşların sunacakları hizmetleri temel yönlendirici olarak yönetilenlerin beklentileri ve istekleri ele alınmaktadır. Vatandaşın bilgiye doğrudan ulaşması yukarıda bahsedilen para ve diğer kaynakların israfını engellemekte ve süreçleri oldukça kısaltmaktadır.

1.1. Türkiye’de Elektronik Devletin İnşa Süreci

Ülkemizdeki elektronik devlet konusundaki çalışmalarını çok daha eskiye götürmek mümkün olmasına karşın atılan ilk somut adımların AB süreciyle de bağlantılı olarak önceki hükümet döneminde T.C Başbakanlığınca e-Türkiye girişimi eylem planı⁶ adı altında 2002 yılında genel vizyon ortaya konulmaya çalışılmış ve e-devletin genel gerekçesini, kapsamı ile amaç ve hedeflerini aşağıdaki şekilde ortaya koymuştur:

Gerekçe

“Günümüzde büyük bir ivme kazanan teknolojik gelişme, ekonomilerin küreselleşmesi ve piyasa ekonomisinin yaygınlaşması süreçleri üzerinde sürükleyici bir etki yaparak ekonomik ve sosyal değişimin temel unsurlarından biri haline gelmiştir. Bu gelişim her sektörde bir değişime neden olmaktadır. Kamu kurum ve kuruluşları da bilgi toplumuna geçiş sürecinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin getirdiği olanaklardan yararlanarak devletin etkin, şeffaf, güvenli, hızlı ve kesintisiz hizmet sunarak vatandaşa sunulan hizmet kalitesinin artırılmaya yönelmiştir. Bu gelişim ve değişim kamunun yeniden yapılanması ihtiyacını doğurmuştur. Kamu yönetiminin yeniden yapılandırılmasında; kamu hizmetlerinin yeniden değerlendirilmesi, görev ve teşkilat arasında dengenin sağlanması, hizmet etkinliğinin artırılması, kamu hizmetlerinde vatandaşın taleplerini esas alan kaliteli mal ve hizmet sunumu, gerekli sayı ve nitelikte personelin istihdamı, katılımcılık ve halka dönük bir yönetim anlayışının yerleştirilmesinin gerekliliği önem arz etmektedir.”

Kapsam

Türkiye’deki tüm kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, hastaneler, üniversiteler, özel sektör, Türkiye’deki ve yurt dışındaki vatandaşları kapsamaktadır.

Amaç Ve Hedefler

1. Vatandaşa Kaliteli, Güvenli, Etkin Ve Kesintisiz Hizmet Sunulması

Yapılacak İşlemler

1. Kamunun sunduğu hizmetlerin elektronik ortamda gerçekleştirilmesini sağlamak,
2. Kamu Kurum ve kuruluşlarının çevrimiçi hizmet sunmalarına yönelik gerekli bilişim alt yapılarını oluşturmak,
3. e-Devlet hizmetlerinin tanıtılması ve uygulanması için vatandaşları bilgilendirmek,
4. Kamuda bilgi güvenliğini sağlamak,
5. Kamu kurum ve kuruluşlarında bilişim sistemleri birimlerini oluşturmak,
6. Vatandaşların kamu ile ilişkilerinin elektronik ortama taşınması için devlet e-kapısını kullanıma açmak şeklinde sıralanmıştır.⁷

⁶ Başbakanlık, 2002.

⁷ Başbakanlık, 2002.

Türkiye, e-devlet yolunda temel parametre olarak elektronik dönüşümü odak noktası olarak ele almıştır. Devlet Planlama Teşkilatı tarafından hazırlanan e-Dönüşüm Projesi raporunda,⁸ bu dönüşümü bilgi toplumuna dönüşüm politikası başlığı altında ele almış ve aşağıdaki saptamaları yapmıştır⁹.

Vizyon

Türkiye'nin bilgi toplumuna dönüşümdeki vizyonu; bilim ve teknoloji üretiminde odak noktası haline gelmiş, bilgi ve teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanan, bilgiye dayalı karar alma süreçleriyle daha fazla değer üreten, küresel rekabette başarılı ve refah düzeyi yüksek bir ülke olmaktır.

Bu vizyonu gerçekleştirmek üzere, aşağıdaki amaç ve esaslar benimsenmiştir:

1. Ekonomik gelişme ve rekabetçiliğin artırılması

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde, ekonomide serbest piyasa mekanizmasının işleyişi etkinleşmektedir. Dünya ekonomisindeki serbestleşme eğiliminin de etkisiyle pazara giriş-çıkış koşullarının yanı sıra, tedarik, tasarım, üretim, dağıtım, satış, satış sonrası hizmetler ve müşteri ilişkileri de değişime uğramaktadır. Dünya pazarlarındaki değişimi yakından izleyen firmalar ve sonuçta ülkeler için yeni ekonomik gelişme ve açılım fırsatları doğmaktadır. Tüketici taleplerine uyumlu, yenilikçi, kaliteli ve hedef kitleye uygun fiyatla mal ve hizmet sunabilen rekabetçi firmalar küresel pazarlarda hakim olmaktadır.

Küresel ekonomideki bu değişime uygun olarak; ülkemizin rekabet gücünün artırılması amacıyla, Ar-Ge ve yenilikçilik yeteneklerinin güçlendirilmesi ve elektronik ortam dahil iş yapma koşullarının geliştirilmesi yönünde gerekli tedbirler alınacaktır. Özellikle KOBİ'lerin daha uygun koşullarda rekabet ortamına kavuşturulması ve bilgi ve iletişim teknolojilerini etkin olarak kullanmaları öncelikle ele alınacaktır.

2. Yaşam kalitesinin yükseltilmesi

Dönüşüm sürecinden amaçlanan, toplumsal refahın artırılması ve toplumun yaşam kalitesinin yükseltilmesidir. Bu çerçevede; vatandaşların, özel sektörün ve toplumun tüm kesimlerinin ekonomik ve sosyal koşullarının iyileştirilmesi için bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkânlardan en etkin şekilde istifade edilecektir. Toplumun özel ilgiye ve desteğe muhtaç kesimlerinin ihtiyaçları öncelikli olarak göz önünde bulundurulacaktır.

3. İstihdamın artırılması

Bilgi toplumuna dönüşümde istihdam koşulları da değişim geçirmektedir. Yeni iş sahaları ve meslek dalları ortaya çıkmakta, esnek zamanlı ve uzaktan erişimle ofis dışı çalışma yöntemleri geliştirilmektedir. Bu gelişmelere paralel olarak özel sektörde ve kamuda, bilgi ekonomisi kriterlerine uygun nitelikte iş gücü istihdamını özendirecek tedbirler alınacak, bilgi ekonomisini oluşturan yeni iş sahalarının gelişimi teşvik edilecek ve yeni çalışma usullerini destekleyecek düzenlemeler hayata geçirilecektir¹⁰.

4. Rekabetçi bilgi ve iletişim teknolojileri piyasasının oluşumu

Bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımının yaygınlaşması, kaliteli ve yenilikçi hizmetlerin uygun fiyatla sunumunu gerekli kılmaktadır. Bunun sağlanması için, bilgi ve iletişim teknolojileri piyasasında ürün ve hizmet fiyatlarının rekabetçi piyasa koşullarında oluşması büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda; düzenleyici kurumların gözetiminde, bilgi ve iletişim teknolojileri pazarının her segmentinde rekabetçi bir piyasa yapısının oluşumu ve bu yapının sürdürülebilirliğini sağlamaya yönelik yasal ve idari düzenlemeler yapılacaktır.

⁸ DPT, 2005: 2.

⁹ Başbakanlık, 2002.

¹⁰ Başbakanlık, 2002.

Ülkemizin, bilgi ve iletişim teknolojileri pazarında bölgesel hizmet merkezi haline dönüştürülmesi için uygun politikalar geliştirilecektir¹¹.

5. Şeffaf ve etkin kamu yönetiminin oluşturulması, kamu hizmetleri sunumunun iyileştirilmesi

Kamu yönetiminin etkin, şeffaf ve nitelikli hizmet sunumunun gerçekleştirilmesi, geleneksel kamu yönetimi anlayışında birçok değişikliği zorunlu kılmaktadır. Bunu başarmanın en önemli aracı ise bilgi ve iletişim teknolojilerinden en üst düzeyde istifade ederek; kamu kurumlarının iş süreçlerinin yeniden tanımlanması, ulusal güvenliği ilgilendiren konularda özel düzenlemeler yapma gereği göz önünde bulundurularak kurumlar arası işbirliğinin ve bilgi paylaşımının sağlanması ve kamu hizmetlerinin elektronik ortamda sunulması aşamalarının gerçekleştirilmesidir. Bu amaçla, karar alma süreçlerinin iyileştirilmesi ile etkin ve hızlı kamu yönetiminin oluşturulmasına yönelik e-Devlet projeleri vatandaş ve iş dünyası odaklı hizmet sunumu yaklaşımıyla hızla hayata geçirilecektir. Yerel yönetimlerin, değişen kamu yönetimi anlayışıyla artan önemine paralel olarak, e-Devlet uygulamalarından etkin şekilde yararlanması sağlanacaktır¹².

6. Bölgesel gelişmenin sağlanması

Bilgi ve iletişim teknolojileri, bölgesel gelişmişlik farklarının azaltılması konusunda büyük fırsatlar sunmaktadır. Özellikle, merkezde sunulan kamu hizmetlerinin kırsal ve uzak bölgelere yaygınlaştırılması, yerel yönetimlerin hizmet kapasitesinin artırılması, eğitim, sağlık gibi bölgesel gelişmişlik düzeyini etkileyen sosyal altyapının geliştirilmesi için bilgi ve iletişim teknolojileri imkanlarından azami ölçüde yararlanılacaktır.

7. Avrupa Birliğine uyum

Ülkemizin Avrupa Birliğine üyelik sürecinde, bilgi toplumuna dönüşüm kapsamında ihtiyaç duyulan politika ve müktesebat uyumu konusunda gerekli çalışmalar süratle tamamlanacaktır.¹³

1.1.1. Acil Eylem Planı ve Bilgi Toplumu Stratejisi

Elektronik Devletin ülkemizdeki inşa sürecinin temelinde son hükümetin iktidar öncesi oluşturduğu ve “Acil Eylem Planı” olarak isimlendirdiği plan çerçevesinde ele alınmış ve bu plan hükümet olma süreci sonrası DPT tarafından Bilgi Toplumu Stratejisi haline getirilerek sistemleştirilmiştir.

Türkiye’de bilgi toplumuna dönüşüm çalışmaları da bu gelişmelere paralel olarak 2000’li yılların başından itibaren yoğunluk kazanmaya başlamıştır. Türkiye, 2001 yılında AB’ye aday ülkeler için tasarlanan eAvrupa+ Girişimine taraf olmuştur.

58 ve 59. Hükümet Acil Eylem Planında yer alan “e-Dönüşüm Türkiye Projesi” 2003 yılında başlatılmış, böylece ülkemizde yürütülmekte olan münferit çalışmalar tek proje çatısı altında toplanarak hızlandırılmıştır. e-Dönüşüm Türkiye Projesi; vatandaşlar, işletmeler ve kamu kesimi ile tüm toplumun bilgi toplumuna dönüşümünün uyum içinde ve bütünlük bir yapıda yürütülmesini amaçlamaktadır.

Projenin genel koordinasyonu görevi Devlet Planlama Teşkilatına verilmiş, Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı, Ulaştırma Bakanı, Sanayi ve Ticaret Bakanı ve üst düzey bürokratlar ile sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla e-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu; kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla da Danışma Kurulu oluşturulmuştur.

¹¹ Başbakanlık, 2002.

¹² Başbakanlık, 2002.

¹³ DPT, 2005: 2-5.

Bu süreçte, ilgili tüm tarafların katılımıyla hazırlanan “Türkiye’nin Bilgi Toplumuna Dönüşüm Politikası” e-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Politika Belgesinde, Türkiye’nin bilgi toplumuna dönüşüm vizyonu; **“Bilim ve teknoloji üretiminde odak noktası haline gelmiş, bilgi ve teknolojiyi etkin bir araç olarak kullanan, bilgiye dayalı karar alma süreçleriyle daha fazla değer üreten, küresel rekabette başarılı ve refah düzeyi yüksek bir ülke olmak”** şeklinde belirlenmiştir.¹⁴

- Stratejik amaçlar: vatandaş odaklı hizmet dönüşümü: vatandaş odaklı yaklaşım, hizmet dönüşümü, iletişim yönetimi, e-devlet uygulamaları.

- Kamu yönetiminde modernizasyon: bilgi toplumu kurumsal yapılanması ve yönetişim, ortak teknoloji hizmetleri ve altyapı, etkin tedarik yönetimi, veri ve bilgi yönetimi, elektronik iletişim, insan kaynağı ve yetkinlik gelişimi, güvenlik ve kişisel bilgilerin mahremiyeti.

- Küresel rekabetçi bilgi teknolojileri sektörü: insan kaynağı geliştirme, sektör yapılanması, sektör yetkinliklerinin geliştirilmesi, ihracatın artırılması, talebin geliştirilmesi

- Rekabetçi, yaygın ve ucuz iletişim altyapı ve hizmetleri: telekomünikasyon sektöründe rekabetçi ortamın oluşturulması, iletişim hizmetlerinde vergi düzenlemesi, iletişim altyapılarının yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi.

- Ar-Ge ve Yenilikçiliğin Geliştirilmesi

2.2. Türkiye’de Elektronik Devlete İlişkin Düzenleyici İşlemler

2.2.1. Elektronik Devlete İlişkin Kanunlar

2.2.1.1. Elektronik İmza Kanunu

Kanunun genel gerekçesine bakıldığında geleneksel ve alışılmış iletişim yöntemlerinden elektronik iletişim yöntemine doğru hızlı bir değişim ve gelişim yaşandığından, bilgi ve iletişim teknolojilerinin bu değişim ve hızlı gelişiminin ekonomik faaliyet alanlarında ve sosyal yaşamda yeni olanaklar yarattığından söz edilmektedir. Bu kanunun çıkmasında birçok reform çalışmasında görüldüğü gibi AB entegrasyonunun payının olduğunu söylemek mümkündür. Avrupa’da yapılan düzenlemelere bakıldığında ülkemizin bu konuda çok da gecikmediğini söylemek olasıdır. 1999 yılında Avrupa Parlamentosu ve Konseyi Elektronik İmza Direktifi ile Birleşmiş Milletlerin 1996 tarihli Elektronik Ticarete İlişkin Model Kanunu bu kapsamda yapılan çalışmalardandır. Fransa’da elektronik imza, 2000 yılında Medeni Kanuna entegre edilmiş 2001 yılında kararname şeklinde düzenlenmiştir. Avusturya’da ise yine 2000 yılında kanun olarak düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra birçok Avrupa ülkesinde konuya ilişkin mevzuat hazırlanmıştır. Amerika Birleşik Devletlerinde ise müstakil bir kanun olarak “Küresel ve Ulusal Ticarete Elektronik İmzalar Kanunu” adıyla yürürlüğe girdiği görülmektedir.¹⁵

15.01.2004 tarihinde kabul edilen ve toplam 26 maddeden ibaret olan 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun amacı; elektronik imzanın hukukî ve teknik yönleri ile kullanımına ilişkin esasları düzenlemektir. Bu Kanun, elektronik imzanın hukukî yapısını, elektronik sertifika hizmet sağlayıcılarının faaliyetlerini ve her alanda elektronik imzanın kullanımına ilişkin işlemleri kapsar.

Kanunun tanımlar başlıklı maddesinde konuya ilişkin önemli tanımlamalara yer verilmektedir. Elektronik veri; Elektronik, optik veya benzeri yollarla üretilen, taşınan veya saklanan kayıtlar, Elektronik imza; Başka bir elektronik veriye eklenen veya elektronik veriyle mantıksal bağlantısı bulunan ve kimlik doğrulama amacıyla kullanılan elektronik veri, İmza sahibi; Elektronik imza oluşturmak amacıyla bir imza oluşturma aracını kullanan gerçek

¹⁴ DPT, 2006: 2.

¹⁵ 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu Genel Gereği, <http://www.tbmm.gov.tr/sirasavi/donem22/vil01/ss333m.htm> (02.03.2010)

kişiyi, Elektronik sertifika: İmza sahibinin imza doğrulama verisini ve kimlik bilgilerini birbirine bağlayan elektronik kaydı ifade etmektedir.

Kanunun birinci bölümü güvenli elektronik imza, güvenli elektronik imza oluşturma ve doğrulama araçlarını düzenlemekte, ikinci bölüm Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısı, Nitelikli Elektronik Sertifika ve Yabancı Elektronik Sertifikaları, Elektronik sertifika hizmet sağlayıcısının yükümlülüklerini, Nitelikli elektronik sertifikaların iptal edilmesi ,bilgilerin korunması ve hukuki sorumlulukları düzenlemektedir.

Üçüncü bölüm; Denetim ve Ceza Hükümleri üst başlığını taşımakta ve denetim, imza oluşturma verilerinin izinsiz kullanımı, elektronik sertifikalarda sahtekarlık ve idari para cezalarını düzenlemektedir. Denetimin Telekomünikasyon kurumunca yapılacağı öngörülmüş ve kurumun gerekli gördüğü zamanlarda denetim yapacağı öngörülmüştür. İzinsiz kullanımların gerek hapis gerekse ağır para cezası ile tecziye edileceği hükme bağlanmıştır. Bunun yanı sıra kanunun bazı maddelerindeki yükümlülükleri ihlal eden hizmet sağlayıcılarına kurum tarafından idari para cezası yaptırımlarının uygulanacağı hükme bağlanmıştır.

2.2.1.1.1. Elektronik İmza Kanunu'nun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik

6 Ocak 2005 tarihli ve 25692 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile bildirim ve sertifikasyon süreçlerine, güvenli elektronik imza oluşturma ve doğrulama verileri ile araçlarına, elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı, Telekomünikasyon Kurumu, nitelikli elektronik sertifika sahibi ve üçüncü kişilerin yükümlülüklerine, denetime, faaliyetin sona erme hallerine, zaman damgasına, yabancı elektronik sertifikalara, güvenliğe, teknik ve mali hususlara ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir.

2.2.1.1.2. Elektronik İmza ile İlgili Süreçlere ve Teknik Kriterlere İlişkin Tebliğ

6 Ocak 2005 tarihli ve 25692 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Tebliğ ile nitelikli elektronik sertifika başvurusu, sertifikanın oluşturulması, yayımlanması, yenilenmesi, iptali ve arşivleme süreçleri dahil olmak üzere ESHS'nin işleyişine, imza oluşturma ve doğrulama verilerine, sertifika ilkelerine ve sertifika uygulama esaslarına, imza oluşturma ve doğrulama araçlarına, ESHS'nin faaliyetleri için kullandığı sistem, cihaz ile fiziki güvenliğine, personeline, zaman damgasına ve hizmetlerine ilişkin teknik hususlar düzenlenmektedir.

2.2.1.2. Elektronik Haberleşme Kanunu

Elektronik haberleşme cihaz, sistem ve şebekelerinin kurulması, geliştirilmesi, kullanılması, bu cihaz, sistem veya şebekeler üzerinden verilecek hizmetlerin sunulması, sektörde rekabetin tesis edilmesi, yeni elektronik haberleşme şebeke ve hizmetlerinin teşvik edilmesi, elektronik haberleşme sektöründeki politika, hedef ve ilkelerin tespitine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ve bu konudaki gerekli düzenlemelerin yapılması amacıyla hazırlanmış ve 05.11.2008 tarih ve 5809 sayı ile kanunlaşmıştır.¹⁶

2.2.1.3. İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun

Elektronik Ortamda İşlenen Suçların Önlenmesi ile 2559 ve 2937 Sayılı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun tasarısı olarak hazırlanmış ve yukarıda ifade edilen isimle kanunlaşmıştır. Kanunla, internet dahil elektronik iletişim araçlarının sağladığı imkanların suiistimal edilmesi suretiyle aileyi, çocukları ve gençleri, uyuşturucu ve uyarıcı madde alışkanlığı, intihara yönlendirme, cinsel istismar, kumar ve benzeri kötü alışkanlıkları teşvik eden yayınların içeriklerinden korumak için gerekli önleyici tedbirler alınmakta, elektronik

¹⁶ TBMM, 2010.

ortamda işlenen belirli suçların içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden önlenmesine ilişkin esas ve usuller öngörülmektedir.

2.2.1.4. Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Ülkemizdeki Gelişim Süreci

Ülkemizde bilgi edinme hakkının dilekçe hakkı ile başlayan serüvenine bakıldığında Cumhuriyet öncesi 1876 tarihli ilk Anayasa olan Kanun-i Esaside tesis edilen hükümler çerçevesinde “*dilekçe hakkını*” birey için kanuni bir hak olarak düzenlendiği görülmektedir. Anayasal bir metinde düzenlenmemekle birlikte Kanun-i Esasi öncesinde de dilekçe hakkına ilişkin uygulamalar görülmekteydi.¹⁷

Ülkemizde 20. yüzyılın son çeyreğine kadar bu konuda yapılmış kayda değer hiçbir çalışmanın olmadığı dikkat çekmektedir. Konuya ilişkin ilk somut adım, Başbakanlık Müsteşarlığının 1996 yılı sonunda başlattığı “İdari Usul Yasasında Düzenlenecek Hususlar” konulu çalışma gösterilebilir.¹⁸ 2003 yılında 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu yasalara kadara kadar, bu konuyu düzenleyen müstakil bir anayasal ya da yasal metin söz konusu değildi.

2.2.1.2.1. Anayasal Düzlemde Bilgi Edinme Hakkı

Önemli anayasal hareketlerden 1876 tarihli Kanun-i Esasi’de konuya ilişkin dolaylı düzenlemelerin olduğu dikkat çekmektedir. Düzenlemenin 14. maddesi,¹⁹ dilekçe hakkı görünümünde; vatandaşlara hem bireysel hem de topluca müracaat hakkı tanıyan bir düzenlemeyi öngörmüştür.

Verilen dilekçelerin herhangi bir şekil şartına bağlanmamasının yanı sıra, dilekçelerin hem ayan meclisi, hem mebusan meclisi hem de yetkili mercilere verilebilme hakkı getirilmiştir.²⁰ Bu anlamda Kanun-i Esasinin bu olguyu daha çok şikâyet hakkı düzleminde ele aldığı görülmektedir. Bu süreç, “*düşünce ve ifade özgürlüğü*” adı altında 1924, 1961 ve 1982 anayasalarında da devam etmiştir. 1921 Anayasasında dilekçe hakkı ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak 1876 düzenlemesinin 14. maddesine göre uygulamalar yapılmaya devam edilmiştir.²¹ Ülkemizde bilgi edinme hukuku ile ilgili temel düzenleme 1982 Anayasası’nda yer almaktadır. Bu düzenleme 2001 yılında yapılan Anayasa değişiklikleri çerçevesinde bazı eklemelere konu olmuştur. Eklemenin amacı bilgi edinme hukukuna daha güçlü bir temel oluşturmaktır. Yasalar bağlamında ise iki ayrı yasa bu konudaki temel yasal düzenlemeleri oluşturmaktadır. Bu yasalardan birincisi, 1984 tarihli ve 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun’dur. Bunu 24 Nisan 2004 günü yürürlüğe giren Bilgi Edinme Hakkı Kanunu izlemiştir. “Bilgi Edinme Hakkı Yasası”nın ayrıntılarını düzenlemek amacıyla hazırlanan bir yönetmelik 27 Nisan 2004 tarihinde yayımlanmıştır. Yine bu çerçevede Başbakanlık tarafından bir genelge hazırlanmış ve tüm kamu birimlerine gönderilmiştir.²²

1982 Anayasası’nın 26. maddesi düşünce ve ifade özgürlüklerini düzenlemiştir. Ancak, hemen belirtmek gerekir ki bilgi edinme hakkı da -bu terim açıklıkla vurgulanmamış olsa dahi- metinde yer almaktadır. Maddenin 1’inci fıkrasının 12. cümlesinde bu özgürlük “*haber veya fikir almak va da vermek serbestliğini de kapsar*” hükmü yer almaktadır. Bu anlatım, yani “haber almak serbestliği” kuşkusuz hem bilgi özgürlüğü ve hem de bilgi edinme hakkı terimi ile aynı anlamdadır. Bu nedenle, 26. maddede hem ifade özgürlüğü ve hem de bilgi edinme özgürlüğü/hakkı düzenlenmektedir. Maddeye 2001 yılında eklenen “*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetinin kullanılmasında uygulanacak şekil, şart ve usuller kanunla düzenlenir*”

¹⁷ Hız ve Yılmaz, 2004: 15.

¹⁸ Özkan, 2004: 33.

¹⁹ Madde 14: “*Tebaa-i Osmaniye’den bir veya birkaç kişinin gerek şahıslarına ve gerek umuma müteallik olan kavanin ve nizamata muhalif gördükleri bir maddeden dolayı işin merciiine arzuhal verdikleri gibi Meclis-i Umumiye dahi müddei sıfatı ile inzalı arzuhal vermeğe ve memurinin efalinden iştikaye salahiyetleri vardır*”

²⁰ Hız ve Yılmaz, 2004: 18.

²¹ Hız ve Yılmaz, 2004: 19.

²² Yaşamış, 2004: 44.

hükmü ile de bilgi edinme hakkı için yasal düzenleme bir Anayasa emri haline getirilerek zorunlu yasal düzenlemenin alt yapısı hazırlanmıştır.²³

1982 Anayasası ile ilgili bir başka gelişme de Dilekçe Hakkı ile ilgili 74 üncü maddede yaşanmıştır. Bu maddede 2001 yılında yapılan değişiklikle “*gecikmeksizin*” kelimesi madde metni içine alınmıştır. Bu değişiklik de bilgi edinme yasası ile ilgili düzenlemelere anayasal temel oluşturmak amacını gütmektedir.

2.2.1.2.2. Yasal Düzlemde Bilgi Edinme Hakkı

Cumhuriyet tarihinde bilgi edinme hakkına ilişkin düzenleme olarak iki temel yasayı göstermek mümkündür. Bunlardan ilki; Dilekçe hakkı, ikincisi ise bilgi edinme hakkını içeren yasal düzenlemedir. 2577 s. “İdari Yargılama Usulü Kanunu”nu da bu çerçevede göstermek mümkündür. İdari Usul Yasası dava açma süreleri ile ilgili maddesinde dava açma süresini işlem tarihinden sonra 60 gün olarak belirlemekte; yönetime başvurulması durumunda da yönetimin 60 günlük süre içinde bir yanıt vermesi gerektiği 60 gün içinde yanıt verilmemesi durumunda istemin reddedilmiş sayılacağı hükmü yer almaktadır.²⁴

2.2.1.2.3. Bilgi Edinme Hakkı Kanunu

Kuşkusuz konumuzla ilgili esas düzenleme 9 Ekim 2003 günü kabul edilen 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’dur. Kanunun resmi gazetede yayınlanan genel gerekçesine, esasen kanunun mantalitesini anlamak için göz atmakta fayda var:

“Demokrasinin ve hukukun üstünlüğünün gereklerinden olan bilgi edinme hakkı, bireylere daha yakın bir yönetimi, halkın denetimine açıklığı, şeffaflığı sağlama işlevlerinin yanı sıra halkın Devlete karşı duyduğu kamu güvenini daha yüksek düzeylere çıkarmada önemli bir rol oynamaktadır. Kullanılan bu hak sayesinde hem halkın Devleti denetimi kolaylaşmakta hem de Devletin demokratik karakteri güçlenmektedir.

Bilindiği üzere, kamu kurum ve kuruluşlarında açıklık ve şeffaflık kavramı, olumsuz olarak görülen gizlilik kavramının giderilmesi ile yönetilenlerin, yönetenlerin işlem ve faaliyetlerini denetlemesinin sağlanması düşünceleri üzerine ortaya çıkmıştır. Demokratik ülkelerde, bilgi edinme özgürlüğü, temel hak ve özgürlüklerin kullanılması bağlamında vazgeçilmez temel haklardan biri olarak kabul edilmektedir.

Şeffaflık ve gizliliğin iki yönü bulunmaktadır. Bunlardan birincisi, kurum ve kuruluşların “bilgi verme ödevi”, ikincisi ise, vatandaşların “bilgi edinme hakkı”dır.”²⁵

Gerekçenin son kısmında ise, yapılan bu düzenlemenin AB süreciyle ilgili olduğunun da ipuçları verilmiş ve tasarının Avrupa Birliğinin konu ile ilgili mevzuatının da dikkate alınması suretiyle, demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olarak bu hakkın kullanılmasına ilişkin usul ve esasların belirlenmesi amacıyla kanunun hazırlandığına vurgu yapılmıştır.

2.2.1.2.4. Kanunun Amaç, Kapsam ve Tanımlamaları

Kanun, birinci maddesinde amacını saptamış ve “*demokratik ve saydam bir yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun bir şekilde bireylerin bu hakkını kullanmalarına ilişkin usul ve esasların düzenlenmesi*” olarak belirlemiştir.

Kanun, ikinci maddesinde bilgi edinme hakkının kapsamını belirlemiş ve hangi kurum ve kuruluşlar için geçerli olacağını saptamıştır. Bu anlamda, kanunun kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerini kapsayacağını hüküm altına almıştır.

²³ Ekici, 2004: 18-21.

²⁴ Yaşamış, 2004: 20.

²⁵ Resmi Gazete, 2003a.

Üçüncü maddesinde hakkın kullanımına ilişkin bir takım tanımlamalar yapılmıştır. Ancak “başvuru sahibi” ve “bilgi” gibi tanımlamaların oldukça yüzeysel ve genel tanımlar olduğunu söylemekte fayda vardır. Belgeye ilişkin olarak verilen tanımda ise istenen belgenin özelliklerini de saptamış ve çerçeveyi oldukça geniş tutmuştur. “Belge” tanımı ile ilgili yazılı, basılı veya çoğaltılmış dosya, evrak, kitap, dergi, broşür, etüt, mektup, program, talimat, kroki, plan, film, fotoğraf, teyp ve videokaseti, harita, elektronik ortamda kaydedilen her türlü bilgi, haber ve veri taşıyıcıları olarak belirlerken çerçeveyi oldukça geniş tutmuş ve saydamlıkla ilgili bakış açısını ortaya koymuştur.

Kuşkusuz kanundaki en önemli düzenleme “Bilgi Edinme Hakkı ve Bilgi Verme Yükümlülüğü” başlığını ve “Bilgi edinme hakkı” alt başlığını taşıyan 4 üncü maddesinde yer almaktadır. Bu maddede herkesin bilgi edinme hakkına sahip olduğu, Türkiye’de ikamet eden yabancılar ve Türkiye’de faaliyet gösteren yabancı tüzel kişilerinde bu kapsamda değerlendirildiği dikkat çekmektedir.

Bilgi verme yükümlülüğü başlığını taşıyan 5. maddesinde, yukarda kapsama alınan kurum ve kuruluşlara bu anlamda kanunda belirtilen istisnalar dışında yükümlülük ve gerekli idari-teknik tedbirleri almak zorunluluğu (masalar kurmak, web siteleri oluşturmak gibi) getirilmektedir.

Ancak; aynı maddenin “diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz” hükmünü içeren son fıkrası her ne kadar bu yasayı temel bir yasa olarak kabul etmeyi amaçladığının ipuçlarını verse de, böyle bir düzenlemenin hukuk ve yasama tekniği açısından uygulayıcıları zor durumda bırakabilecek yanlış bir düzenleme olduğunu belirtmekte fayda vardır. Ancak Türk parlamenter yapısında buna benzer örneklerin olması bu durumun itiyada haline getirildiği ve çok önemsenmediği gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

2.2.1.2.5. Bilgi Edinme Hakkının Kullanılmasına İlişki Süreç

Bilgi edinme başvurusu başlıklı üçüncü madde, hakkın kullanılması sürecini ayrıntılı bir şekilde düzenlemiştir. Müracaatın elektronik ortamda veya diğer iletişim araçlarıyla yapılabileceği belirtilmiş ve süreç oldukça kolaylaştırılmıştır. Bilgi edinme başvurusunun başvuru alanına girmesi ve elinde bulunması koşullarına bağlanmıştır.

Kurum veya kuruluşça daha önce kamuoyuna açıklanmış bilgi veya belgelerin kapsam dışında olduğu belirlenmiştir. Ancak hemen belirtelim ki, söz konusu bu düzenleme kamu sektöründe iyi niyetle yaklaşmayan kurum mensuplarınca suiistimal edilebilmekte ve verilmek istenmeyen bilgi ve belgeler daha önceden açıklanmış gibi (internet ortamı, pano vs.) kayıtlara alınarak bilgi ve belge verilmemesi yoluna gidilmektedir.

Yine kurum ve kuruluşlar, başvuru sahibine istediği belgelerin birer onaylı fotokopilerini vermekle yükümlüdürler. Ancak bu dökümanların kopyasının verilmesinin olanaklı olmadığı durumlarda ilgilinin incelemesine, ses kaydına dinlemesine, görüntü ise izlemesine ve not almasına müsaade edileceği belirlenmiştir.

Bilgi ve belgeye erişim süresi 15 gün olarak saptanmış olup zorunlu durumlarda gerekçesi başvuru sahibine bildirilmek koşulu ile 30 gün uzatılabileceği hüküm altına alınmıştır.

Başvurunun reddi halinde kararın mutlaka gerekçesi ve kullanılacak yasal yolların da belirtilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Talebi reddedilen başvuru sahibi, yargı yoluna başvurmadan önce Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu’na itiraz edebilecektir. Kurul 30 işgünü içinde kararını vermek durumundadır.

Kanunun 29. maddesi cezai hükümleri düzenlemiş ve konuya ilişkin olarak kastı ve kusuru olan kamu görevlilerinin gerek genel hükümler gerekse disiplin mevzuatı açısından cezalandırılacağını öngörmüştür.

2.2.1.2.6. Bilgi Edinme Yönetmeliği

Bilgi edinme kanununda öngörülen yönetmelik 27.04.2004 tarihinde yayınlanmış ve oldukça uzun ve ayrıntılı düzenlemeler içermekte olup 46 maddeden ibarettir. Ancak bazı hükümlerinin hemen hemen yasadaki hükümleri aynen düzenlediği ve yönetmelik tekniği açısından gereksiz bazı düzenlemelerin olduğunu söylemek gerekir.

Yönetmelik, genel anlamda yasal düzenlemeyi açıklama gayretine girmiştir. Yönetmeliğin kapsamla ilgili 2. maddesi, yasada hangi kurum ve kuruluşların bilgi edinme hakkı kapsamında değerlendirileceği ayrıntılı saptanmadığı için düzenleme yapmış ve hangi kurum ve kuruluşları kapsama aldığı belirlemiştir. Yabancılarla ilgili kanundaki düzenlemeye paralel bir düzenleme getirmiş ve yasal hükmü tekrar etmiştir.

Kamu kurumları için yasanın uygulanmasını sağlamak için yasanın yayımından itibaren 15 gün içerisinde “Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirlikleri”nde “Bilgi Edinme Birimi” oluşturulacağını hükme bağlayarak bu konuda kurumsallaşma zorunluluğu getirmiş, çalışmaların kamuoyuna duyurulmasını öngörmüş, yerel yönetimlerin konuyla ilgili çalışma raporlarını meclislerine sunma zorunluluğu getirmiş, bilgi ve teknoloji imkanlarının kullanılması ve kurumsal internet sayfalarının bu paralelde şekillendirilmesini ve elektronik ortamda da bu hakkın kullanılabilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını hüküm altına almıştır. Yine bu hakkın kullanımını kolaylaştırmaya dönük olarak standart form hazırlanması ve web ortamında yer verilmesi öngörülmüş ve kurumların maliyet unsurlarını dikkate alarak makul ölçüde bir ücret alabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

Bilgi edinme hakkının kullanılması sonucu elde edilen bilgi veya belgelerin ticari amaçla kullanılamayacağı hem yasada (m.29/2) hem de yönetmelikte (m.42/3) belirlenmiştir. Ancak yönetmelikte yasayı aşan bir düzenleme daha yapılmış ve bilgiyi veren kurum ve kuruluştan izin alınmaksızın erişilen bilgi veya belgelerin hiçbir şekilde yayımlanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Oysa bu düzenleme yasada yer almamıştır. Bu durumda elde edilen bu bilgiler basılı veya web ortamı da dâhil olmak üzere elektronik ortamda kullanılamayacaktır. Bu durumda esasen yönetmelikle getirilen hüküm doğrultusunda madde hükümlerinde belirtilen durumlarda çoğaltma veya yayınlama yapanlar hakkında cezai ve hukuki yaptırımlardan söz edilmek suretiyle yeni bir suç oluşturulmakta ki, bu durum yönetmelik yöntemiyle suç oluşturma gibi hukuki açıdan çok önemli bir hata ve handikap içine düşülmekte ve cezai ve hukuki belirsizlik yaratmaktadır.²⁶

2.2.1.2.7. 2004/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi

Konuya ilişkin 2004 tarihli başbakanlık genelgesi, bireylerin bilgi edinme hakkını, şeffaf ve demokratik bir yönetimin gereği olarak belirtmekte ve idare ile birey arasında hukukun üstünlüğü, demokratikleşme ve saydamlığı sağlayabilmek için bireysel hak ve özgürlüklere duyarlı davranılmasını hukuk devletinin en temel niteliği olarak saptamakta ve kamu kurumlarının bu çerçevede yapacakları çalışmaları düzenlemektedir.

Ayrıca bu çalışmaların, hükümetin önemle üzerinde durduğu AB müktesebatının üstlenilmesine ilişkin oluşturulan programda yer alan düzenlemelerin yapılması için verilen taahhütler açısından büyük önem ve öncelik taşıdığını vurgulayarak yapılan düzenlemelerin AB süreciyle olan ilişkisini de ortaya koymakta ve takip eden bölümlerde uygulamaya dönük alınması gereken tedbirler ve gerekli emirleri içermektedir.

2.2.1.2.8. Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER)

Bilgi edinme mevzuatı çerçevesinde belki de atılan en olumlu adım Başbakanlığın BİMER uygulamasıdır. “Halkla İlişkiler” uygulamasında büyük bir değişimi içeren; coğrafi ve yönetimsel uzaklığı ortadan kaldıran, iletişim kanallarının çeşitlendirilmesi ile daha iyi

²⁶ Yaşamış, 2004: 28.

yönetişimi sağlamayı öngören Başbakanlık İletişim Merkezi (BİMER), Şubat-2006 tarihinden itibaren Bakanlıklar ve Valilikler bünyesinde hizmete girmiştir. Mayıs 2006 tarihinden itibaren sisteme belediyeler de dâhil olmuştur.

BİMER, yönetimin eylem, işlem ve yapısal saydamlığı yanı sıra vatandaşın denetim gücünün artırılmasına da büyük ölçüde işlerlik kazandırmıştır. Yönetişimde evrak akışının seyri ve sonucunun takibi ile birlikte evrak işlem süresinin ölçülebilmesi imkânı, kamuda yeniden yapılanma sürecine katkı sağlamaktadır.²⁷

Başbakanlığın bu uygulaması çerçevesinde, gerek tüm bakanlık merkezlerinde gerekse Valilik ve Kaymakamlıklar bünyesinde “*Halkla İlişkiler Müracaat Büroları*” kurulmuştur. Alo 150 adı altındaki uygulama ise sadece Başbakanlık ve valiliklerde konuşlandırılmış olup herhangi bir ilden arandığında o il Valiliğinin halkla ilişkiler görevlisi karşınıza çıkmaktadır. Kaymakamlık ve diğer bakanlıklara bu hat üzerinden ulaşmak olası değildir. Halkla ilişkiler görevlisi, masasındaki bilgisayarda Başbakanlığın web sayfası üzerinden telefonla arayan vatandaşın kişisel bilgileri, müracaat konusunu detaylı bir biçimde kaydetmektedir. Devam eden süreçte, alınan bu kayıt çerçevesinde Valilik ya da Başbakanlıktaki yetkili tarafından müracaatın niteliğine göre Kaymakamlık, İl müdürlüğü veya Bölge müdürlüğüne sistem üzerinden gönderilir. Gönderilen müracaat muhatap kuruluşça incelenerek sonuçlandırılıp müracaat sahibine cevap verilir.

Ancak uygulamada her zaman bu şekilde olmamaktadır. Zaman zaman on-line olarak gönderilmesinin yanı sıra doğrudan Başbakanlık yetkililerince kurumun en yetkili amiri aranmakta ve konuya ilişkin bilgilendirme yapılmakta, müracaat hakkında bilgi alınmakta ve çok kere sözlü iletişim sonrası problemler çözüme kavuşturulmaktadır.

Sistemde yer alan her valilik, kaymakamlık, il ve bölge müdürlükleri ile bakanlıkların merkez ve taşra teşkilatlarındaki kurum ve kuruluşlara kullanıcı adı ve şifresi tahsis edilmiş olup, sistem görevlisi tüm kullanıcılar gününbirlik bu ad ve şifrelerle BİMER’e girip kendisine gelen ve yönlendirilen tüm müracaatları yasal süresi içerisinde cevaplamak durumunda kalmaktadırlar.

Her ay Valilik ve Bakanlıklara yapılan müracaatların sayılan, konularının ne olduğu, müracaatların ne kadarının olumlu, ne kadarının olumsuz cevaplandığı ve müracaatların cevaplandırılma süresi sistem tarafından rapor haline getirilmekte ve bu rapor her ay Başbakan, tüm Bakanlıklar ile Valilere gönderilmekte ve rutin aralıklarla Başbakanlık web sayfasında kamuoyu ile paylaşılmaktadır.²⁸

Bilgi Edinme Hakkı Kanununa ilişkin bazı saptamalarda bulunmak gerekirse; öncelikle Bilgi Edinme Hakkı kanununun beşinci maddesinin “diğer kanunların bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz” hükmünü içeren son fıkrası her ne kadar bu yasaı temel bir yasa olarak kabul etmeyi amaçladığının ipuçları verse de, böyle bir düzenlemenin hukuk ve yasama tekniği açısından uygulayıcıları zor durumda bırakabilecek yanlış bir düzenleme olduğunu belirtmekte fayda vardır. Ancak Türk parlamenter yapısında buna benzer örneklerin olması bu durumun itiyada haline getirildiği ve çok önemsenmediği gibi bir sonuç ortaya çıkmaktadır.

Bilgi edinme kanununda öngörülen yönetmelik 27.04.2004 tarihinde yayınlanmış ve oldukça uzun ve ayrıntılı düzenlemeler içermekte olup 46 maddeden ibarettir. Ancak bazı hükümlerinin hemen hemen yasadaki hükümleri aynen düzenlediği ve yönetmelik tekniği açısından gereksiz bazı düzenlemelerin olduğunu belirlemek gerekir.

Yine yönetmeliğin kapsam maddesi kanunun düzenleme alanına girmiş ve örneğin köyleri istisna tutarak kanunun ruhuna aykırı bir işlem tesis etmiştir. Kanımıza göre,

²⁷ www.basbakanlik.gov.tr. (08.12.2006)

²⁸ <http://www.basbakanlik.gov.tr/bimer/index.htm>. (08.12.2006)

yönetmeliğin böyle bir tanımlama yapması hukuksal açıdan geçerli değildir ve uygulamada karmaşaya yol açabilecek niteliktedir.

Kanunun 29. maddesindeki cezai hükümlerin pratikte uygulandığını söylemek güçtür. Örneğin maliye bakanlığı ve pek çok kamu kurum ve kuruluşu çok uzun süre sicilleri vermemekte direnmiş olmasına karşın hiçbir cezai yaptırıma rastlanmamıştır.

Bilgi edinme hakkının kullanılması sonucu elde edilen bilgi veya belgelerin ticari amaçla kullanılmayacağı hem yasada (m.29/2) hem de yönetmelikte (m.42/3) belirlenmiştir. Ancak yönetmelikte yasayı aşan bir düzenleme daha yapılmış ve bilgiyi veren kurum ve kuruluştan izin alınmaksızın erişilen bilgi veya belgelerin hiçbir şekilde yayınlanamayacağı hüküm altına alınmıştır. Oysa bu düzenleme yasada yer almamıştır. Bu durumda elde edilen bu bilgiler basılı veya web ortamı da dahil olmak üzere elektronik ortamda kullanılmayacaktır. Bu durumda esasen yönetmelikle getirilen hüküm doğrultusunda madde hükümlerinde belirtilen durumlarda çoğaltma veya yayınlama yapanlar hakkında cezai ve hukuki yaptırımlardan söz edilmek suretiyle yeni bir suç oluşturulmakta ki, bu durum yönetmelik yöntemiyle suç oluşturma gibi hukuki açıdan çok önemli bir hata ve handikap içine düşülmekte ve cezai ve hukuki belirsizlik yaratmaktadır.²⁹

Yine kanunun 8. maddesinde yer alan istisnai düzenlemede sıkça suiistimal edilen hükümlerden birisi haline gelmiştir. Madde hükmü kırtasiyeciliği ve gereksiz masrafı bertaraf etmek daha önce kamuoyu ile paylaşılan belge ve bilgilerin istisna kapsamına girdiğini düzenlemiş olmasına rağmen uygulamada zaman zaman (özellikle belediyelerde) bilgiyi paylaşmayan kurumlar o bilgiyi evrak kayıtlarında daha önceden web, pano vb. yöntemlerle paylaşmış gibi göstererek kanunun bu hükmünü vatandaşa karşı bir zırh olarak kullanmaktadır.

Kanunun dördüncü bölümünde düzenlemiş olan Bilgi Edinmenin Sınırlarında adli ve idari soruşturmalar ilişkin getirilen istisnalar yönetmelik veya genelgelerle ayrıntılı saptanmalı ve inisiyatif idareye bırakılmamalıdır. Zira bazen korkudan bazen kasıtlı olarak adı geçen maddenin hükmü suiistimal edilmekte ve tüm soruşturmalara istisna kapsamında ele alınmaktadır. Oysa madde hükmü belli koşulların gerçekleşmesine koşul olarak istisnai düzenleme yapmıştır.

Ancak tüm pozitif gelişmelere karşın vurgulanması gereken bir husus vardır: yasanın oluşturulmak istenen demokratik ve saydam anlayış çabalarına yapacağı katkının istenilen düzeyde olmadığı ya da olamayacağıdır. Yasanın gerekçesinde de belirtilen demokratikleşme ve saydamlaşma emelleri çerçevesinde atılan adımlara yukarıda değinilmiştir. Ancak bu düzenlemeler gerek hükümet programı, gerekse konuya ilişkin başbakanlık genelgesinde³⁰ çok net bir şekilde vurgulandığı gibi asıl maksadın vatandaşlara demokratik ve saydam bir yönetim hediye etmek değil, gerçekte Türkiye'nin Avrupa Birliği müktesebatı ile entegrasyonu amacını gütmekte ve hükümetin önemle üzerinde durduğu AB müktesebatının üstlenilmesine ilişkin oluşturulan programda yer alan düzenlemelerin yapılması için verilen taahhütler açısından büyük önem ve öncelik taşıdığını vurgulayarak yapılan düzenlemelerin AB süreciyle olan ilişkisini de ortaya koyması yönüyle bir zorunluluk olarak görülmekte, dolayısıyla vatandaşların talebini dikkate almaya yönelik bir düzenleme ve demokratik bir hak olarak verilmesinden öte, AB sürecinin gereği olarak yapıldığı dikkat çekmektedir.

Ülkemizde hukukun işleyişi, demokrasiye olan inanç, özellikle siyasilerin bu konudaki yaklaşımlarının temelinde, bilgi edinme hukukunun yaşamış olduğu serüvündeki gelişmelerin temelinde yatan paradigma çerçevesinde ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla yasanın pratize edilmesi de bu anlayış çerçevesinde oluşmakta ve demokratik bilinç ve hukukun üstünlüğüne inandırmayan bir bürokratik elit tarafından bu hak istenilen ölçüde *-en azından kısa vadede-* kullanılmayacaktır.

²⁹ Yaşamış, 2004: 28.

³⁰ Başbakanlık Genelgesi, 2004.

Yine yasayı şekillendiren ya da yasanın oluşumuna temel teşkil eden istem ve iradenin vatandaşlardan gelmek yerine AB müktesebatınca ortaya konması nedeniyle bu hakkın toplum tarafından kullanılması ve içselleştirilmesi de bir hayli zaman alacaktır.

Zaten ülkemizde bu çerçevede çizilen yasal çerçeveye göz atıldığında, uluslar arası konjonktürün aksine, idari usul yasası, kamusal toplantıların açık hale getirilmesi, halkın kamusal kararlara katılımının sağlanması, bireysel gizliliğin korunması yasası ve yabancılara da dava açma hakkı tanınması gibi kavramlar ve yasal düzenlemelerle desteklenmediği de görülmektedir.³¹

2.2.1.5. Nüfus Hizmetleri Kanunu ve MERNİS

Mernis projesi ülkemizdeki e-devlet uygulamalarının en önemlilerinden olup İçişleri Bakanlığı Nüfus Vatandaşlık Genel Müdürlüğüne hayata geçirilmiştir. Söz konusu proje 5490 s. Nüfus Hizmetleri Kanununda³² düzenlenmiştir.

Mernis Projesi tüm Ahvali Şahsiye bilgilerini elektronik ortama aktaran ve Ahval-i Şahsiye bilgilerinde meydana gelen her tür değişikliğin ülkenin her tarafına dağılmış 923 merkezden anlık güncellenmesini ve bir ağ üzerinden güvenle paylaşımını sağlayan bir projedir. Proje dünyada ilk e-devlet projelerinden olup ülkemizdeki ve Avrupa'daki tüm projelere de ilham olmuştur. Proje ile bilgilerin güvenli paylaşımı, bilgilerin hızlı güncellenmesi ve vatandaşa verilen hizmetteki hızın ve verimin de artması amaçlanmıştır. Proje kapsamında ülkemizde kurumların vatandaşlarımız için kullandığı farklı numaralar da tekleştirilmiş ve vatandaşlarımızın her kurumda kullandıkları farklı numara ve işaretler de sona erdirilmiştir. Proje güvenilir bilgi desteği ile devletin iş ve işlemlerinde hızın artmasını sağladığı gibi uyguladıkları elektronik devlet projelerinin de giriş anahtarı olmuştur. Bu kapsamda projenin devamı niteliğinde olan Kimlik Paylaşım Sistemi Projesi ile birlikte de bilgileri kurumların kullanımına açarak güvenilir, hızlı, verimli bir hizmetin yanı sıra kırtasiyeciliğin önlenmesi de sağlanmıştır. Bu kapsamda Mernis Projesinin genel anlamıyla sağladığı hizmetler şunlardır;

- Nüfus kayıtlarının bilgisayar ortamına aktarılarak ilçe nüfus veri tabanlarının oluşturulması ve hizmetin modernizasyonu sağlamak.
- Nüfus hizmetlerinin ilçelerde bilişim teknolojileri kullanılarak verilmesini; ilçe nüfus veri tabanlarını Merkezde bütünleştirilerek *Merkezi Nüfus Veri Tabanını* kurulmasını gerçekleştirmek.
- Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına birer kimlik numarası verilmesini sağlamak.
- Kimlik numaraları aracılığıyla, kamu ve özel kesim bilişim projeleri arası kişi bilgileri alışverişinin, kişilerin biricik tanımlandığı bir alt yapı üzerinde çevrim-içi (on-line) yürütülmesini sağlamak.
- Nüfus istatistiklerinin bilişim teknolojileri ile daha sağlıklı elde edilmesini sağlamak.
- Kimlik bilgilerini kamu kurum ve kuruluşları ile kamu hizmeti veren kurumlarla paylaşarak hizmet akışını hızlandırmak, güvenilir hale getirmek ve vatandaşlarımızın hizmetlerini kolay, hızlı ve güvenilir olarak almasını sağlamak,
- Bürokrasiyi azaltıcı, devletle vatandaş yakınlaştırmacı bir hizmet güvenliği sağlamak.

Bu kapsamdaki hedeflerimiz şunlardır;

1. Nüfus kütükleri üzerinde tam bir denetim kurmak ve nüfus kütüklerini güvenilir belgeler haline getirerek hizmette sürat ve verimlilik sağlamak.

³¹ Yaşamış, 2004: 44.

³² Resmi Gazete, 2006

2. Merkezde bir bilgi bankası oluşturmak ve bu yoldan nüfus kütüklerindeki bilgileri kamu hizmetleri açısından değerlendirmek.

3. Nüfus kütüklerindeki bilgileri istatistik verileri olarak değerlendirerek, nüfus ve aile istatistiklerini elde etmek.

4. Her vatandaşa bir Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası vermek suretiyle isim benzerliğinden dolayı ortaya çıkan aksaklıkları gidermek ve kamu kuruluşları arasındaki bilgi alışverişini hızlandırmak.

5. Mevcut nüfus cüzdanlarını dünya standartlarına uygun şekilde kart şeklinde nüfus cüzdanlarına dönüştürmek

MERNİS Projesi, kapsamı ve etkilediği kesimler dikkate alındığında Türkiye'nin en büyük bilişim projesidir. Projenin ilk başlangıcından itibaren 2002 yılında uygulamaya geçmesi arasında uzun bir süre bulunmaktadır.

MERNİS Projesi kişi bilgileri bazında, e-devlet çalışmalarının temelini teşkil etmektedir. Bu nedenle kişi bilgileri tutulan tüm kamu ve özel kuruluşlarla direk ilişkisi vardır. Kimlik Paylaşım Sisteminin devreye girmesi ve bu uygulamada istenilen verimin elde edilmesi için kamu kurumları kendi bünyelerinde tutmuş oldukları kişi bilgilerinin MERNİS Veri Tabanındaki kişi bilgileri ile tutarlı olmasını sağlamak Kimlik Paylaşım Sisteminin devreye girmesi ile kamu kuruluşları daha önce kağıt ortamında yapılan bilgi alışverişini elektronik ortamda gerçekleştireceklerdir. Bu yolla hem kırtasiye işlemleri en aza indirgenmekte hem de işlemlerde sürat ve etkinlik sağlanmaktadır.

Proje kapsamında Kamu kuruluşları kendi bünyelerinde tuttıkları kişi bilgilerini güncellemesini yapmak yerine MERNİS veri tabanındaki güncel bilgiyi kullanacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Kimlik numarası uygulaması ile kişi kayıtlarının tek olarak tutulması sağlanmakta, kimlik bilgilerinden oluşan hatalardan meydana gelen yanlışlıklar ortadan kalkmakta ve bu kayıtların birleştirilmesinde önemli rol oynamaktadır.

Projelerin uygulanması esnasında tespit edilen en önemli süreç bilişimdeki değişimin uygulanan projeleri yakından etkilediği gerçeğidir. Ülkemiz kadar dünyada yeni oluşturulan bilişim, özellikle de yazılım ve teknoloji standartlarının geçmiş süreçte olmaması daha dikkatli adımlar atmamızı sağlamıştır. Bunun yanı sıra memurların teknolojiye yakınlaştırılması süreci de geleneksel değerlerle çatışmaları da gün yüzüne çıkarmıştır. Nitekim projenin uygulanması için ortaya çıkan süreç oldukça uzun bir süreç olmuştur.

Tüm nüfus bilgilerinin bir araya toplandığı yegane proje olan Mernis etkileşimli (aile kütüğü esası nedeniyle) yapısı nedeniyle tüm ailevi bilgileri de içermektedir. Bu yapı veri anlamında birbiri ile ilintili büyük bir data yapısı ortaya çıkartmaktadır. Proje bu yapısı ile ORACLE veri tabanının da kendi yapısını test etmesi fırsatını vermiştir. Ülkemizde elektronik projelere olan kuşkuvarın da dağılmasını sağlayan proje, ülkemizde şimdiye dek daha çok devletin iş ve işlemlerini kolaylaştıran elektronik projelere karşılık Kimlik Paylaşım Sistemi projesi ile vatandaşlarımızın işleri kolaylaştıracak bir çıkışı devlete ulaştırmıştır. Bu devletin mantalitesinin değişimi için de katkı sağlamıştır.

2.2.1.6. Nüfus Kanunu'nun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesine Dair Kanun³³

- 1587 sayılı kanunun 43. maddesinde değişiklik yapılmakta
- 1587 sayılı kanuna ek madde getirilmektedir:

Bu değişikliklerle; Kanunun 3. maddesiyle; Bilgisayar ortamında tutulan kayıtları “Nüfus kütükleri, nüfus aile kütükleri, özel kütükler” tanımları içerisine sokan; nüfus müdürlüklerindeki kayıtları kapsayacak bir veri tabanı oluşturulmasına imkân tanıyan

³³ Resmi Gazete, 2003b.

değişiklikler yapılmış ve nüfus kütüğü defter veya bilgisayar ortamında tutulan resmi belgeler şeklinde tanımlanmış ve merkezde, nüfus müdürlüklerindeki kayıtları kapsayacak bir veri tabanı oluşturulacağı ve nüfus olayları da iletişim ağı kullanılarak nüfus idareleri ve merkezdeki veri tabanlarına işleneceği hüküm altına alınmıştır.

Devam eden hükümlerde elektronik ortamda yürütülen her türlü nüfus işlemlerinde elektronik imza kullanılmasına karar vermek, bilgi güvenliğinin temin edilmesi, kağıt ortamındaki nüfus kütüklerinin uygulamadan kaldırılması gibi hususlarda İçişleri Bakanlığına yetki verilmiştir.

2.2.1.7. Evrensel Hizmet Kanunu

2005 yılında kabul edilen 5369 sayılı kanun³⁴, toplumun tamamının bilgi toplumunun sunduğu olanaklardan yararlanabilmesi amacıyla, elektronik haberleşme sektöründe evrensel hizmetin kapsamını ve uygulama esaslarını hüküm altına almak, kamu hizmeti niteliğini haiz, ancak işletmeciler tarafından karşılanmasında mali güçlük bulunan evrensel hizmetin sağlanması, yürütülmesi ve elektronik haberleşme sektöründe evrensel hizmet yükümlülüğünün yerine getirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemektedir.

2.2.1.8. Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu

6 Temmuz 2001 tarihli ve 24454 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren kanunun³⁵ amacı, üniversiteler, araştırma kurum ve kuruluşları ile üretim sektörlerinin işbirliği sağlanarak, ülke sanayinin uluslararası rekabet edebilir ve ihracata yönelik bir yapıya kavuşturulması maksadıyla teknolojik bilgi üretmek, üründe ve üretim yöntemlerinde yenilik geliştirmek, ürün kalitesini veya standardını yükseltmek, verimliliği artırmak, üretim maliyetlerini düşürmek, teknolojik bilgiyi ticarileştirmek, teknoloji yoğun üretim ve girişimciliği desteklemek, küçük ve orta ölçekli işletmelerin yeni ve ileri teknolojilere uyumunu sağlamak, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulunun kararları da dikkate alınarak teknoloji yoğun alanlarda yatırım olanakları yaratmak, araştırmacı ve vasıflı kişilere iş imkânı yaratmak, teknoloji transferine yardımcı olmak ve yüksek/ileri teknoloji sağlayacak yabancı sermayenin ülkeye girişini hızlandıracak teknolojik alt yapıyı sağlamaktır.

2.2.1.9. Milli Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

Öğretmenlerin atama ve yer değiştirme işlemlerinin özür durumları da dikkate alınarak okul/kurum bazında elektronik ortamda yapılabilmesinin sağlanması, atamaların Bakanlıkça il/ilçe veya doğrudan eğitim kurumuna yapılması, Bakanlıkça il/ilçe emrine atama yapılması halinde, öğretmenlerin atandıkları ildeki görev yerlerinin hizmet puanları dikkate alınarak il milli eğitim müdürünün teklifine göre valilerce belirlenmesi öngörülmektedir.

2.2.1.10. 16 Temmuz 2004 tarihli ve 5228 Sayılı Bazı Kanunlarda ve 178 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

31 Temmuz 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 5228 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi ile 213 sayılı Kanunun 28 inci maddesine hüküm eklenerek vergi beyannamelerinin elektronik ortamda gönderilmesi ve gönderilen beyannamenin tahakkuk fişinin elektronik ortamda hazırlanabilmesi imkânı sağlanmıştır. Söz konusu tahakkuk fişinin elektronik ortamda gönderilmesinin aynı zamanda vergi mükellefine tebliğ yerine geçeceği hükmü konulmuştur.

Diğer taraftan aynı Kanunun 28 inci maddesiyle 193 sayılı Gelir Vergisi Kanunu'nun 89 uncu maddesinde yapılan değişiklikle münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik

³⁴ Resmi Gazete, 2005a.

³⁵ Resmi Gazete, 2001.

araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının yüzde 40'ı oranında Gelir Vergisi indiriminin yapılması sağlanmaktadır³⁶.

2.2.1.11. Çeşitli Vergi Kanunlarında Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

2 Ocak 2004 tarihli ve 25334 sayılı (mükerrer) resmi gazete'de yayımlanan bazı kanunlarda değişiklik yapılması hakkında 5035 sayılı kanun ile 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nda, 488 sayılı Damga Vergisi Kanunu'nda, 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu'nda, 6802 sayılı Gider Vergileri Kanunu'nda, 1.1.2004 tarihinden geçerli olmak ve yayımı tarihinde (2.1.2004) yürürlüğe girmek üzere birtakım değişiklikler yapılmıştır.

Kanunun 11. maddesiyle; Teknoloji geliştirme bölgelerinde faaliyette bulunan girişimcilerin münhasıran bu bölgelerde ürettikleri ve *sistem yönetimi, veri yönetimi, iş uygulamaları, sektörel, internet, mobil ve askeri komuta kontrol uygulama yazılımı şeklindeki teslim ve hizmetleri* gelir ve **kurumlar vergisinden istisna** tutuldukları 31.12.2013 tarihine kadar katma değer vergisinden istisna tutulmaktadır.

Kanunun 29. maddesiyle; 488 sayılı Kanuna ekli (1) sayılı tablonun (2) numaralı fıkrasının sonuna eklenen hükümle beyanname ve bildirgelerin **internet ortamında** gönderilmesi durumunda Bakanlar Kuruluna bildirge ve beyanname ücretlerini **sıfıra kadar indirme yetkisi** verilmiştir.

Kanunun 44. maddesiyle; 26.6.2001 tarihli ve 4691 sayılı Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanununa eklenen geçici 2. madde ile bu bölgelerde faaliyet gösteren şirketlerin **yazılım ve AR-GE faaliyetlerinden** elde ettikleri kazançları 31.12.2013 tarihine kadar gelir ve kurumlar vergilerinden; aynı şekilde bölgede çalışan araştırmacı, yazılımcı ve AR-GE personelinin bu görevleri ile ilgili ücretleri 31.12.2013 tarihine kadar her türlü **vergiden istisna** tutulmaktadır.

Kanunun 45. maddesiyle, **Özel iletişim vergisi kalıcı hale getirilerek** cep telefonu işletmecileri tarafından verilen tesis, devir, nakil ve haberleşme hizmetleri % 25, radyo ve televizyon yayınlarının uydu platformu ve kablo ortamından iletilmesine ilişkin hizmet verenlerin bu hizmetleri %15 oranında özel iletişim vergisine tâbi kılınmıştır. Diğer taraftan, cep telefonu aboneliğinin ilk tesisinde yirmi milyon lira ayrıca özel iletişim vergisi alınacağı hükme bağlanmıştır.³⁷

2.2.1.12. Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun

7 Ağustos 2003 tarihli ve 25192 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4962 Sayılı Kanunla 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun mükerrer 257. maddesinin birinci fıkrasının (4) numaralı bendinde değişikliğe gidilerek vergi beyannamelerinin elektronik ortamda gönderilmesine ilişkin esas ve usulleri belirlemeye Maliye Bakanlığı'nın yetkili olduğu hükme bağlanmıştır.

2.2.1.13. Sosyal Sigortalar Kanunu

28 Ocak 2004 tarihli ve 25360 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5073 sayılı Kanun ile 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 79 uncu maddesinde değişikliğe gidilerek bildirgelerin elektronik ortamda gönderilmesine ilişkin düzenlemeler yapmaya Sosyal Sigortalar Kurumu Yönetim Kurulu yetkili kılınmıştır.

2.2.1.14. Türk Ceza Kanunu

12 Ekim 2004 tarihli ve 25611 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 135-140 ıncı maddelerinde kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesine, dağıtılmasına ve yok edilmemesine ilişkin suç tarifleri ve cezai yaptırımlar

³⁶ www.bilgitoplumu.gov.tr

³⁷ www.bilgitoplumu.gov.tr

düzenlenmektedir. Aynı Kanununun 243-246 ncı maddelerinde ise Bilişim sistemlerine girme, sistemi engelleme, sistemi bozma, verileri yok etme veya değiştirme suçlarının tanımları ve bu suçlara uygulanacak cezalar düzenlenmiştir. Kanunun ilgili maddeleri 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

2.2.1.15. Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun

14 Mart 2003 tarihli ve 25048 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 4822 sayılı Kanun ile 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanunda birtakım değişiklikler yapılmış ve Kanunda yer alan mal tanımında değişiklik yapılarak elektronik ortamda kullanılmak üzere hazırlanan mallar da tanımın kapsamına dâhil edilmiştir. Kanununun 9. maddesine Mesafeli Sözleşmeler başlığı altında elektronik ortamda gerçekleştirilen alışveriş işlemleriyle ilgili yasal boşluk doldurulmuştur. Kanunun ilgili maddesindeki yükümlülükleri yerine getirmeyenler için idari para cezası öngörülmekte, söz konusu cezanın mülki amir tarafından uygulanacağı hükme bağlanmaktadır.

2.2.1.16. Büyükşehir Belediyesi Kanunu

23 Temmuz 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 7. maddesinin 'h' bendi ile Büyükşehir belediyelerinin görev ve sorumlulukları arasına "Coğrafi Kent Bilgi Sistemleri"ni kurmak eklenmiştir.

2.2.1.17. Türkiye Odalar Borsalar Birliği ile Odalar Borsalar Kanunu

1 Haziran 2004 tarihli ve 25479 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5174 sayılı Kanununun 5 inci maddesinin 7 nci fıkrasında yazılım ve bilişim teknolojileri üretenlerin de en az 10 işçi çalıştırmaları şartıyla sanayici sayılacakları hükmü düzenlenmiştir.

2.2.2. Elektronik Devlete İlişkin Genelge, Tebliğ ve Kararlar

2.2.2.1. 2007/4 sayılı Bilgi Toplumu Stratejisine İlişkin Başbakanlık Genelgesi

11.07.2006 tarihli ve 2006/38 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararı'yla onaylanan Bilgi Toplumu Stratejisi ve ek'i Eylem Planı 28.07.2006 tarihli ve 26242 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

2.2.2.2. Kamu Kurumları İnternet Sitesi Kılavuzu 2007/4 sayılı Başbakanlık Genelgesi

Kamu kurum ve kuruluşlarının internet sitelerinde asgari düzeyde içerik ve tasarım uyumunun sağlanmasına yönelik olarak hazırlanan "Kamu Kurumları İnternet Sitesi Kılavuzu" 27.01.2007 tarihli ve 26416 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 2007/4 sayılı Genelge ile yürürlüğe girmiştir.

2.2.2.3. Ulusal Adres Veritabanının Oluşturulmasına İlişkin 2006/26 sayılı Başbakanlık Genelgesi

06.09.2006 tarihli ve 26281 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Ulusal Adres Veritabanının Oluşturulması" konulu 2006/26 sayılı Genelge ile Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi kapsamında İçişleri Bakanlığı ve Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanacak genelgelede yer alacak hususların zamanında ve titizlikle yerine getirilmesi için her türlü önlemin alınması ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu ve bu Kanun gereği çıkarılan Adres ve Numaralamaya İlişkin Yönetmelik kapsamında belirtilen işlerden numaralama çalışmalarının 31 Aralık 2006, diğer tüm çalışmaların 30 Haziran 2007 tarihine kadar tamamlanabilmesi için vali, kaymakam ve belediye başkanları tarafından konuya gereken hassasiyetin gösterilmesi istenmiştir.

2.2.2.4. e-Devlet Kapısının Kurulması, İşletilmesi ve Yönetilmesi ilişkin 2006/22 sayılı Başbakanlık Genelgesi

10.08.2006 tarihli ve 26255 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “e-Devlet Kapısının Kurulması, İşletilmesi ve Yönetilmesi” konulu 2006/22 sayılı Genelge ile projenin en kısa süre içerisinde bitirilmesi ve aksamaya mahal verilmemesi için, kamu kurum ve kuruluşları tarafından gerekli hassasiyetin gösterilerek tüm tedbirlerin alınması ve projenin yürütülmesi konusunda Türksat Uydu Haberleşme ve Kablo TV İşletme A.Ş.’ye gerekli desteğin verilmesi istenmiştir.

2.2.2.5. Kamu Sertifikasyon Merkezine ilişkin 2006/20 sayılı Başbakanlık Genelgesi

06.09.2004 tarihli ve 25575 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren “Kamu Sertifikasyon Merkezi” konulu 2004/21 sayılı Genelgenin altıncı fıkrasında belirtilen istisnai kurumlara “Telekomünikasyon İletişim Başkanlığı”nın da eklenmesi uygun görülmüştür.

2.2.2.6. KOBİ Bilgi Sitesine ilişkin Başbakanlık Genelgesi

“Yatırım Ortamının İyileştirilmesi Reform Programı” çerçevesinde, küçük ve orta büyüklükteki işletmelerce (KOBİ), kurulum ve işletme faaliyetlerine ilişkin olarak ihtiyaç duyulacak tüm bilgilere hızlı ve etkin bir şekilde ulaşılabilmesi amacıyla, internet ortamında tek elden organize edilecek bir site kurulması ve toplanacak bilgilerin kullanıma sunulması gerekli görülmüştür. Bu çerçevede; Yatırım Ortamını İyileştirme Koordinasyon Kurulu bünyesinde oluşturulan KOBİ Teknik Komitesi tarafından “KOBİ Bilgi Sitesi Projesi” geliştirilmiştir.

2.2.2.7. Kamu Sertifikasyon Merkezi Oluşturulması Hakkında Başbakanlık Genelgesi

6 Eylül 2004 tarihli ve 25575 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 2004/21 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Elektronik İmza uygulamalarının tüm kamu kurum ve kuruluşlarında birlikte işler ve uyumlu bir yapıda işletilmesini teminen, kamu kurum ve kuruluşlarının kurumsal sertifika ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bir Kamu Sertifikasyon Yapısı oluşturulması kararlaştırılmıştır.

2.2.2.8. Türkiye Bilişim Şurası Hakkında Başbakanlık Genelgesi

7 Ocak 2004 tarihli ve 25339 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Başbakanlık Genelgesi ile kamu kurum ve kuruluşlarının 2004 yılında düzenlenen II. Bilişim Şurası çalışmalarına katılımının sağlanacağı ifade edilmiştir.

2.2.2.9. 2003/48 sayılı Başbakanlık Genelgesi

4 Aralık 2004 tarihli ve 25306 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Başbakanlık Genelgesi ile e-Dönüşüm Türkiye Projesi Kısa Dönem Eylem Planı uygulamaya konulmuştur.

2.2.2.10. 27 Şubat 2003 tarihli ve 2003/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi

27 Şubat 2003 tarihli ve 2003/12 sayılı Genelge ile e-Dönüşüm Türkiye Projesinin koordinasyonu, izlenmesi, değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi ile ilgili olarak DPT Müsteşarlığı görevlendirilmiş; e-Dönüşüm Türkiye Projesinin amaçları, kurumsal yapısı ve uygulama esasları belirlenmiştir.

2.2.2.11. 17 Şubat 2003 tarihli ve 2003/10 sayılı Başbakanlık Genelgesi

17 Şubat 2003 tarihli ve 2003/10 sayılı Genelge ile başta kamu kurum ve kuruluşları olmak üzere bilgi sistem ve ağlarının korunması için yürütülen çalışmalarda “Bilgi Sistemlerinin Güvenliğine İlişkin OECD Rehber İlkeleri”nin göz önünde bulundurulması istenmektedir.

2.2.2.12. İçişleri Bakanlığı Yönetmeliği

İçişleri Bakanlığının, binaların numaralandırılması, numaralandırılan binalara ait adreslerin Ulusal Adres Veri Tabanına işlenmesine ilişkin 31.07.2006 tarihli ve 26245 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Adres ve Numaralamaya İlişkin Yönetmeliği çıkarmıştır. Yönetmelik 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun 69. maddesine dayanılarak çıkarılmıştır. Yönetmelik, binaların numaralandırılması ve numaralandırılan binalara ait adreslerin işlenmesi için Ulusal Adres Veri Tabanı oluşturulması ve buna ilişkin usul ve esasları belirlemeyi, veri tabanının güncellenmesi ve yürütülmesi amacıyla hazırlanmıştır.

2.2.2.13. Mesafeli Sözleşmeler Uygulama Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeli

13 Haziran 2003 tarihli ve 25137 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelik ile 4822 sayılı Kanunla değişik Tüketicinin Korunması Hakkında Kanuna dayanarak yazılı, görsel ve elektronik ortamda veya diğer iletişim araçları kullanılarak ve tüketicilerle karşı karşıya gelinmeksizin yapılan, malın veya hizmetin tüketiciye anında veya sonradan teslimi veya ifası kararlaştırılan sözleşmelere ilişkin düzenlemeler getirilmiştir.

2.2.2.14. Resmi Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik

2 Aralık 2004 tarihli ve 25658 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Yönetmelikle resmi yazışmalarda elektronik ortamın ve güvenli elektronik imzanın kullanımına ilişkin usul ve esaslar da düzenlenmiştir.

2.2.2.15. Maliye Bakanlığının Elektronik defter, kayıt ve belgelerin oluşturulmasına ilişkin Tebliği

Maliye Bakanlığının, elektronik defter, kayıt ve belgelerin oluşturulması, kaydedilmesi, iletilmesi, muhafazası ve ibrazı ile defter ve belgelerin elektronik ortamda tutulması ve düzenlenmesi uygulamasına ilişkin 11/07/2006 tarihli ve 26225 Sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 361 sıra no'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği yayımlanmıştır.

2.2.2.16. Vergi Usul Kanunu 340 Sayılı Genel Tebliği

30 Eylül 2004 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 340 Sıra No'lu Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği ile 5228 sayılı Kanunla getirilen Vergi Usul Kanunundaki Elektronik Beyanname sisteminin uygulanmasına dair usul ve esaslar düzenlenmektedir.

2.2.2.17. e-Devlet Kapısına İlişkin 2006/10316 Sayılı Bakanlar Kurulu Kararı Bakanlar Kurulu Kararı

e-Devlet Kapısı'nın kurulması, işletilmesi ve yönetilmesine ilişkin 20 Nisan 2005 tarihli ve 26145 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 2006/10316 sayılı Bakanlar Kurulu Kararında konuya ilişkin olarak ayrıntılı düzenlemeler yapılmıştır. 29 Ocak 2005 tarihli ve 25711 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile kamu hizmetlerinin ortak platformda, tek kapıdan (portal) sunumunu ve vatandaşın Devlet hizmetlerine elektronik ortamdan güvenli ve hızlı bir şekilde erişimini sağlayacak olan e-Devlet Kapısı teknik altyapısının kurulması görev ve sorumluluğu Türk Telekomünikasyon A.Ş.'ye verilmiştir.

2.2.2.18. E-Dönüşüm Türkiye Projesi 2005 Yılı Eylem Planı'na ilişkin YPK Kararı

Yüksek Planlama Kurulu'nca; Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığının 8.2.2005 tarih ve MY-6 sayılı yazısı ile Kurul'a intikal ettirilen e-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu'nun 16.12.2004 tarih ve 9 sayılı Kararı dikkate alınarak; 2005 Yılında uygulanması öngörülen ve Devlet Planlama Teşkilatının koordinasyonunda, ilgili kamu ve sivil toplum kuruluşlarının katılımlarıyla hazırlanan ekli "e-dönüşüm Türkiye Projesi 2005 Yılı Eylem Planı"nın kabulüne ve Eylem Planının uygulanmasına ve izlenmesine ilişkin hususların Devlet Planlama Teşkilatı

tarafından yürütülmesine, 540 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 5. maddesine göre karar verilmiştir.³⁸

2.2.2.19. Resmî Yazışmalarda Uygulanacak Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik

2 Aralık 2004 tarih ve 25658 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmış olan yönetmeliğin amacı, resmî yazışma kurallarını belirlemek, bilgi ve belge alışverişinin sağlıklı, hızlı ve güvenli bir biçimde yürütülmesini sağlamaktır. Yönetmelik elektronik ortam, elektronik belge ve güvenli elektronik imzayı yazışma tanımlarında zikretmiş ve elektronik ortamdaki yazışmaların ilgili mevzuat hükümlerinde belirtilen güvenlik önlemlerine uyularak yapılmasını hüküm altına almış ve elektronik ortamdaki yazışma, kayıt ve dosyalama sistemini belirlemiş elektronik ortamdaki yazışmalarda elektronik imza kanunu paralelinde güvenli elektronik imza ile imzalanabileceğini hükme bağlamıştır.

2.3. Elektronik Devlete İlişkin Tasarılar

2.3.1. Kişisel Verilerin Korunması Hakkında Kanun Tasarısı

Kısa bir süre içerisinde yasalaşması beklenen 1/576 esas numaralı tasarıda kişisel verilerin işlenmesinde, kişiliğin, temel hak ve özgürlüklerin korunması, kişisel verileri işleyen gerçek ve tüzel kişilerin uyacakları esas ve usullerin düzenlenmesi yapılmaktadır. Ayrıca bu tasarıyla verilen görevleri yapmak amacıyla Kişisel Verilerin Korunması Kurumu ve Kurulunun kurulması öngörülmüştür. 2 Haziran 2004 tarihinde Başbakanlığa sevk edilmiş ve TBMM Başkanlığınca Adalet Komisyonuna havale edilmiş olmasına rağmen henüz komisyon gündemine alınmamıştır.

2.3.4. Elektronik Tebligat Kanunu Teklifi

28/02/2006 tarihinde TBMM Başkanlığına gelen ve 07.03.2006 tarihinde Adalet Komisyonuna havale edilmiş olan teklif, vatandaşlar ile gerçek veya tüzel kişiler arasında güvenilir, hızlı, düşük maliyetli ve etkili bir iletişimin elektronik tebligatla yapılmasını öngörmektedir. 22. Yasama döneminin bitimine kadar sonuçlandırılmadığından hükümsüz kalmıştır.³⁹

2.3.5. Kamu İhale Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi

Bedeli Kamu İhale Kanununda belirtilen eşik değerleri aşan ihalelere ilişkin şartnamelerin ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının yanı sıra ilgili sektörlerin, sendikaların, TBMM'de grubu bulunan veya Devlet yardımı almaya hak kazanmış siyasi partilerin görüşlerinin alınması suretiyle hazırlanması ve Rekabet Kurumu tarafından onaylanması ile bu şartnamelerin, ihale ilanına ekli olarak resmi gazetede yayımlanması ve ihaleyi veren ilgili kurum veya kuruluş tarafından elektronik haberleşme yoluyla ayrıca ilan edilmesi öngörülmüştür.

25/01/2006 TBMM Başkanlığına gelmiş, 06.02.2006 tarihinde Bayındırlık, İmar, Ulaştırma ve Turizm Komisyonuna havale edilmiş, 22. Yasama döneminin bitimine kadar sonuçlandırılmadığından hükümsüz kalmıştır.⁴⁰

2.3.6. Karayolları Trafik Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi

Karayolları Trafik Kanununda değişiklik yapılarak sadece hata yapanların denetlenmesine imkân tanınmakta ve vatandaşın gereksiz formalitelerle bilgi ve belge edinmesi uygulanmasına son verilmektedir. - Teklif ile trafik polisine hastalanan veya yaralananlar için ambulans, kurtarıcı vb. kurtarma araçlarına anında haber verme yükümlülüğünün getirilmesi, - Trafik belge ve plakalarını almak için internet üzerinden başvuru yapılabilmesine olanak

³⁸ Resmi Gazete, 2005b.

³⁹ TBMM, 2010.

⁴⁰ TBMM, 2010.

tanınması, - Sürücü belgesi alacaklarda aranacak eğitim koşulunun değiştirilerek temel eğitim almamış kişilerin sürücü belgesi almamasının sağlanması, - Şehir içlerinde ve okul önlerinde hız levhaları, ışıklı levhalar ve durma çizgileriyle ilgili düzenlemelerin yapılması, - Geçiş üstünlüğüne sahip araçların geçiş üstünlüğünü kullanmalarına olanak tanınması, - Okul taşıtlarının "DUR" işaretini yaktıkları hallerde aynı istikametteki ve karşı yönden gelen bütün araçların durması zorunluluğunun getirilmesi, - Yasadışı otopark ücreti tahsil edenlere karşı para ve hapis cezalarının artırılması, - Trafik belgelerinin ücretsiz hale getirilmesi ve bunlara internet üzerinden ulaşma imkanının getirilmesi öngörülmektedir. 25/11/2004 tarihinde TBMM Başkanlığına gelmiş 22. Yasama döneminin bitimine kadar sonuçlandırılmadığından hükümsüz kalmıştır.⁴¹

2.3.7. Polis Vazife ve Salahiyet Kanununun Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Kanun Teklifi

Kahvehane, internet cafe, eğlence ve oyun mekanları gibi genel ahlak kurallarına uygun eğlence yerlerinin açılmasında uygulanan, mahallin en büyük mülki amirinin vereceği izne bağlı olarak açılması prosedürünün yerine, bu gibi yerlerin bağlı olduğu meslek odalarının veya ticaret odalarının iznine bağlı olarak açılması, böylece iki ayrı kurumda işyeri açma belgesi alma zorunluluğunun ortadan kaldırılması, ayrıca onsekiz yaşından küçüklerin yanlarında veli veya vasileri bulunması koşuluyla kahvehane, oyun ve eğlence yerlerine girebilmeleri öngörülmektedir. 18.02.2004 tarihinde meclis başkanlığına gelmiş 22. Yasama döneminin bitimine kadar sonuçlandırılmadığından hükümsüz kalmıştır.⁴²

2.3.8. 3628 Sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi

Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununda yapılan değişikliklerle; bildirim gizliliği kuralının kaldırılması, tüm mal bildirimlerinin kamuoyu incelemesine açılması ve mal bildirimlerinin açıklığını şeffaflığını sağlamak üzere Resmi Gazetede veya internet ortamında yayımlanması öngörülmektedir. 24.12.2003 tarihinde meclis başkanlığına gelmiş Adalet Komisyonuna havale edilmiş, söz konusu teklif hakkında TBMM İhtüzüğünün 37. Maddesi uyarınca doğrudan gündeme alma siteminde bulunulmuş ve istem Genel Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Ancak 22. Yasama dönemi bitimine kadar sonuçlandırılmadığından hükümsüz sayılmıştır. 22. Yasama döneminin bitimine kadar sonuçlandırılmadığından hükümsüz kalmıştır.⁴³

SONUÇ

Ülkemizdeki e-devlet yapılanmasına ilişkin olarak yapılan düzenlemelerin batı ülkelerinde konuya ilişkin olarak yapılan düzenlemelerle mukayesesi durumunda bu konuda çok gecikmiş olduğunu söylemek mümkün değildir. Ancak bu olumlu tabloya rağmen geleneksel devletin e-devlete geçişte önemli bir parametre olduğu nazar-ı dikkate alındığında yapılan çalışmalarda bir takım eksikliklerin olduğunun altını çizmek gerekir.

Bunların başında mevzuat değişikliklerinin derli toplu yapılmasından öte yama değişiklikler denilebilecek nitelikte farklı kanunların içerisine serpiştirilerek yapıldığı görülmektedir. Ayrıca konuya ilişkin üst yapılanma ihtiyacı olduğu ve koordinasyondan sorumlu müstakil bir birim ve denetim mekanizmasının yokluğu dikkat çekmektedir. E-dönüşüm kurumsal sorumluluğunu ve denetimini üstlenen üst kurumsal yapılanmanın zorunluluğu gerek devlet kademelerinde konuyu yakından takip eden bürokratlarca gerekse doktrinde üzerinde durulan temel hususlardan birisidir. Bilgi Toplumu Bakanlığı veya Üst

⁴¹ TBMM, 2010.

⁴² TBMM, 2010.

⁴³ TBMM, 2010.

koordinasyon Kurumu, Enformasyon Bakanlığı, Enformasyon Genel müdürlüğü gibi bir üst yapılanmanın olması tek elden koordinasyonun sağlanması adına büyük önem arz etmektedir.

Yapılan çalışmaların birçoğunun AB uyum ve müktesebatı çerçevesinde yapılması nedeniyle değişikliklerin içselleştirilmesinde problemler yaşanmaktadır. Çalışmalar salt mevzuat yapılanması anlamında yapılmakta ve bu bağlamda üst yönetimin liderliğinin göz ardı edildiği dikkat çeken hususlardandır. Bu bağlamda politik bilinç eksikliği ve çalışanların bilinç ve bilgi eksikliği gibi hususlar da önemli bir parametre olarak dikkat çekmektedir.

KAYNAKÇA

ARİFOĞLU, Ali, Abdullah KÖRNES, Ali YAZICI, M. Kemal AKGÜL ve Ahmet AYVALI, 2002, E-Devlet Yolunda Türkiye, Türkiye Bilişim Derneği, Ankara.

Başbakanlık, 2002, E-Türkiye Girişimi Eylem Planı, T.C. Başbakanlık, Ankara.

Başbakanlık Genelgesi, 2004, Sayı: 2004/12 sayılı

DPT, 2005, E-Dönüşüm Türkiye Projesi 2003-2004 KDEP Uygulama Sonuçları ve 2005 Eylem Planı, DPT Bilgi Toplumu Dairesi, Ankara.

DPT, 2006, Bilgi Toplumu Stratejisi, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara.

E-Dönüşüm Türkiye Projesi 2005 Yılı Eylem Planı'na ilişkin YPK Kararı, 01.04.2005 tarihli ve 25773 sayılı Resmi Gazete.

Ekici, Şerafettin, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Üzerine, Güncel Hukuk, Nisan 2004, 4: 18-21.

Ergenemon, Cengiz. (1995) “Bilgi Çağı” ASELSAN Dergisi, 20, Ankara.

Hız, Yüksel ve Zekeriya Yılmaz, (2004), *Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı*, Seçkin Yayınevi, Ankara.

Kaya Bensghir, Türksel, Bilgi Toplumu Bakanlığı Kuruluşu Üzerine: Mekanik Bir Örgüt mü?, Amme İdaresi Dergisi, (33/3), 2000.

Resmi Gazete, 2001, Sayı:24454

Resmi Gazete, 2003a, Sayı: 25269.

Resmi Gazete, 2003b, Sayı: 25054

Resmi Gazete, 2005a, Sayı: 25856.

Resmi Gazete, 2005b, Sayı: 25773.

Resmi Gazete, 2006, Sayı: 26153

Özkan, Gürsel, (2004), Demokratik Yönetimin Birinci Adımı: Bilgi Edinme Hakkı, Türkiye Kamu-Sen, Ankara.

TBMM, 2010, Kanunlar ve Kararlar Dairesi Başkanlığı, Kanunlar ve Kararlar Müdürlüğü, 05.02.2010 tarih ve 20060 sayılı bilgi edinme cevabi yazısı

Yaşamış, F. Demir, (2004), Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları Açısından Bilgi Edinme Hakkı, Türk İdare Dergisi, S.44.

www.basbakanlik.gov.tr, (08.12.2006)

www.basbakanlik.gov.tr/bimer/index.htm (08.12.2006)

www.bilgitoplumu.gov.tr

www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss333m.htm (02.03.2010)